

LBRIS

We know
books

Rudolf Hess
Ultimul zbor spre Scoția

LITERA
București

Rudolf Hess. *El último vuelo a Escocia*

© pentru ideea originală, EMSE EDAPP, S. L., 2024

© pentru texte, Joan Solé, 2024

© pentru prezenta ediție, EMSE EDAPP, S. L., 2024

Îngrijire editorială: Bonallettera Alcompas, S. L.

Design și ilustrație copertă: Pau Taverna

Design și machetare: LitusGrăfic

Fotografie copertă: Alamy/Cordon Press

© p. 59. BundesArchiv/CC BY-SA 3.0; p. 74. Domeniul public; p. 105.

CC BY-SA 2.0/DanielHp

Toate drepturile rezervate.

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Rudolf Hess

Ultimul zbor spre Scoția

Joan Solé

Copyright © 2025 Grup Media Litera

pentru ediția în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Diana Morărașu

Corector: Rodica Crețu

Copertă: Vlad Panfilov

Tehnoredactare și prepress: Marin Popa

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SOLÉ, JOAN

Rudolf Hess: Ultimul zbor spre Scoția / Joan Solé. –

București: Litera, 2025

ISBN 978-630-342-952-6

929

94

Cuprins

Primul Hess	7
NSDAP	25
Începutul războiului mondial	63
Straniul zbor spre Scoția	79
În închisoare	117
Cronologie	131

Primul Hess

Berăria Sternecker era una dintre multele din München care găzduiau întâlniri ale foștilor combatanți germani nemulțumiți care, după 1918, rămăseseră cu rușinea de a fi pierdut războiul nu pe câmpul de luptă ci, credeau ei, din cauza „înjunghierii pe la spate” de către politicienii social-democrați și evrei care semnaseră capitularea Germaniei în Marele Război. La doi ani după armistițiu, grupuri de absolvenți de studii militare, mulți dintre ei șomeri care luptau să supraviețuiască, își proclamau ultranaționalismul, indignarea, predispoziția războinică, autoritarismul antidemocratic, antisemitismul și rasismul în berăriile aglomerate ale capitalei bavareze. Declamațiile gălăgioase și proclamațiile revanșarde constituiau o mare parte a programului acestor reuniuni ale disperaților.

Cea mai vizibilă figură a Partidul Muncitoresc Național-Socialist German (NSDAP), Adolf Hitler, un fost

sabotor al Marelui Război, începuse recent să se facă remarcat ca un orator fervent, capabil să înflăcăreze audiențe restrânse cu argumente extremiste, o retorică și gesturi agresive. Fostul caporal fusese numit de armată observator și informator în ceea ce privește asociațiile politice radicale, cvasiparamilitare; în timp ce făcea această muncă de spionaj, s-a alăturat NSDAP, pe atunci marginal (care, înainte de a-și lua un nume nou, fusese cunoscut ca Partidul Muncitoresc German, DAP) și a avansat rapid în partidul al cărui număr de membri creștea. La nivelul orașului München, atât Hitler, cât și partidul său au devenit nume cunoscute.

Rudolf Hess, un fost combatant în Marele Război, în vârstă de 26 de ani, care a ajuns la rangul onorabil de sublocotenent și șef de pluton (cu mult deasupra caporalului Hitler), era curios să îl cunoască pe acest agitator despre care se vorbea atât de bine în cercurile ultranaționaliste. Avea o afinitate cu ideile care îi erau atribuite și care, la urma urmei, erau foarte asemănătoare cu acelea pe care toți liderii formațiunilor extremiste le repetau neîncetat: Germania nu fusese înfrântă pe câmpul de luptă, teza popularizatei „înjunghieri în spate”, repudierea Republicii democratice de la Weimar apărută la sfârșitul Marelui Război, apelurile la reînarmare și la recăștigarea mândriei naționale, necesitatea unei conduceri puternice, cu adevărat „germane”.

Această curiozitate l-a determinat să participe, în vara lui 1920, la unul dintre mitingurile NSDAP programate în fieful obișnuit: berăria Sternecker dintr-un cartier muncitoresc din München. Era însoțit de mentorul

său, profesorul universitar de geopolitică Karl Haushofer, o somitate intelectuală care formulase pe baze academice solide principiul *Lebensraum*, „spațiul vital” suplimentar de care poporul german avea nevoie din cauza demografiei și a istoriei, o idee care avea să fie esențială pentru programul național-socialist și pe care Hess urma să i-o transmită lui Hitler patru ani mai târziu, în timpul detenției comune.

Hess a avut o revelație în noaptea în care l-a auzit prima dată pe Hitler, a resimțit experiența ca pe o „viziune”, o descoperire transformatoare. Singurul mod în care poate fi descrisă intensitatea experienței sale este cel religios, anume printr-o analogie cu clipa în care Saul din Tars s-a convertit brusc la creștinism și a devenit Sfântul Pavel. Se poate spune că într-o manieră similară, ascultându-l pe Hitler, Hess s-a trezit cu fervoare și șocat de adevăr, a simțit chemarea unui conducător, a unui om trimis de Providență pentru a salva Germania. Din acea zi a devenit primul apostol al unui om care, cu magnetismul său carismatic, începea să atragă masele.

În aceeași seară, viitoarea sa soție, Ilse, l-a văzut transfigurat, străfulgerat de ceea ce s-ar fi putut numi o experiență inițiativă. Hess a ieșit din melancolia sa taciturnă obișnuită și a început să îi vorbească entuziast despre „Omul”, despre marele personaj pe care tocmai îl cunoscuse. Ilse era uimită: nu îl văzuse niciodată într-atât de transfigurat. Parcă nu era Hess.

Locotenentul de aviație Hess, absolvent de universitate, vorbitor de trei limbi (germană, franceză, engleză) și cu cunoștințe rudimentare de arabă, fusese convertit

la cultul entuziast al unui fost caporal fără educație și fără calificare care, înainte de război, fusese beneficiar al cantinei pentru săraci și dormise în adăposturi pentru persoane fără adăpost, al cărui singur merit recunoscut era acela de orator și agitator.

Nu raționamentul lucid l-a adus pe Hess mai aproape de scandalagiul de la berărie. A fost o convertire religioasă, spirituală și, până la moartea sa, 67 de ani mai târziu, Hess îi va păstra o loialitate neclintită și de nezdruclinat. Primul contact cu Hitler a trezit și mobilizat întreaga personalitate extrem de complexă a lui Hess, alcătuită din contradicții ireconciliabile: romantic și fanatic, delicat și violent, mistic și prozaic, timid și vulcanic. A fost creuzetul în care au fuzionat toate aceste elemente.

La 14 ani după această întâlnire decisivă, pe 14 august 1934, Hess a ținut un discurs la Kiel (în nordul Germaniei):

Într-o zi de vară a lui 1920 am avut norocul – întâmplare? predestinare? – să mă aflu în berăria Sternecker din München, unde un anume Adolf Hitler explica logic și convingător ce ar trebui să fie Germania. Cu o pasiune copleșitoare, el îmbina logica persuasivă și cunoștințele uimitoare. [...] Am fost pus în fața a două opțiuni: fie mă îndepărtez imediat de acest „nebun“, fie îmbrățișez convingerea că acest om, și nimeni altul, va salva Germania. [...] Se pare că viața lui Hitler a stat sub semnul Providenței, căci este de neconceput ca un om provenit din casa unui mic funcționar, care

a crescut în foamete și lipsuri [...] să fi urcat toate treptele și să fi devenit Führerul uneia dintre cele mai mari țări din lume. Este un miracol de neegalat în istorie. În genunea celei mai mari neputințe, un popor izvodește omul de care are nevoie pentru a se salva. [...] Poate unii vor obiecta că nu este bine să concentrezi toată puterea într-o singură mână. Și totuși romanii au făcut-o! Ei știau că „oamenii sunt cei care fac istoria“.¹

Devotamentul reverențios al lui Hess față de Hitler, un sacrificiu total de sine, a determinat mai mulți biografi să se întrebe despre adevărata sa natură. Unul dintre cei mai recentți, Pierre Servent, într-o lucrare publicată nu demult, într-o epocă la care posibilitatea de consultare a tuturor mărturiilor și arhivelor ar trebui să arunce o lumină mai clară asupra personajului, se grăbește să conchidă:

Care a fost natura exactă a relației sale cu stăpânul său? A existat o relație amoroasă – homosexuală, homoerotică... – cu Hitler, în special în timpul detenției lor în închisoarea Landsberg în 1923–1924? A fost acesta motivul pentru care Führerul, în general reticent față de orice manifestare exterioară de căldură sau tandrețe [...] i-a rezervat semne fizice de prietenie profundă în fața martorilor, ieșind uneori

¹ Hess, R., 1940. *Reden* (Compilație de discursuri). München: Zentralverlag des NSDAP, Franz Eher Nachfolger.

din biroul său cu el la braț? [...] Cine i-a dictat celui-lalt biblia nazistă, *Mein Kampf*? A fost Hitler, care nu locuise niciodată în străinătate (cu excepția Franței și Belgiei în timpul războiului) și a cărui pregătire universitară era inexistentă, sau studentul la comerț și apoi la istorie și geopolitică, născut și crescut în străinătate? A fost caporalul modest din perioada 1914-1918 sau cel care terminase acest război ca ofițer și pilot de vânătoare? Cine a influențat pe cine?¹

Îndoielile rezonabile pe care le ridică Servent cu privire la relația dintre Hess și Hitler și ascendența unuia asupra celuilalt capătă o mai mare profunzime când ne amintim de ciudata cădere din grații a celui dintâi imediat după începerea războiului, când poate nu mai era nevoie de el și putea fi înlocuit cu alți subordonați față de care Hitler nu simțea că are vreo obligație, precum și de misterul care a înconjurat întotdeauna zborul lui Hess în Marea Britanie în 1941, care ar fi putut fi o încercare disperată de a-și recâștiga respectul și afecțiunea lui Hitler.

Copilăria în Egipt

Rudolf Hess s-a născut departe de Germania. A venit pe lume pe 26 aprilie 1894 într-o zonă rezidențială din

¹ Servent, P., 2021. *Rudolf Hess: El último enigma del Tercer Reich*. Madrid, La Esfera de los Libros (ediție digitală).

Alexandria, orașul mediteraneean al Egiptului, pe atunci parte oficială a Imperiului Otoman, dar aflat sub dominație britanică. Familia sa bogată era pur germană, iar dacă locuiau în Alexandria, o făceau strict din motive de afaceri. Bunicul său patern, Johann Christian Hess, originar din Franconia Superioară (nordul Bavariei, în sudul Germaniei), fondase în 1865, în acest oraș portuar mediteraneean, compania de importuri Hess & Co., care prosperase rapid și pe care a putut să o dezvolte datorită dotei importante a soției sale, care făcea parte din clasa superioară germană.¹ Tatăl lui Rudolf, Johann Fritz Hess, născut în Germania, s-a căsătorit cu Klara Münch, fiica unui mare industriaș în domeniul textil, și a preluat compania în 1888. Rudolf avea doi frați mai mici: Alfred, născut în 1897, și Margarete, născută în 1908. Ei locuiau într-o vilă luxoasă cu trei etaje pe coasta de lângă Alexandria; orașul elegant se întindea până la vest de proprietate, în timp ce la est se întindea deșertul neiertător, iar la nord, marea turcoaz. Familia Hess trăia într-o atmosferă de lux și de disciplină germană strictă, portretul kaiserului Wilhelm al II-lea atârând în biroul auster al tatălui său. Acesta aplica modelul protestant strict conform căruia voința sa era lege, în timp ce mama sa, o pianistă cultă, tandă și bună, întruchipa fața blândă a gospodăriei. Ea a fost cea care, în primii șase ani, s-a ocupat personal, cu sprijinul pedagogilor, de educația primului ei născut, care a fost una completă: de la o vârstă fragedă vorbea bine franceza

¹ Nesbit, R.C. și Van Acker, G., 2007 (1999). *The Flight of Rudolf Hess: Myths and Reality*. Thrupp, Stroud, Gloucestershire: Sutton Pub. p. 2.

și engleza,¹ un caz de poliglotism unic în rândul conducerii naziste. Casa Hess era închisă, fără nici un contact cu Alexandria cosmopolită, frecventată de englezi, francezi și comercianți de alte naționalități. Singurii oaspeți erau membrii comunității germane. În afară de aceștia, pentru Fritz Hess, orașul-port nu era decât un loc de îmbogățire.² Cu toate acestea, familia nu rupsesse legăturile cu Germania și, începând cu 1900, și-au petrecut verile în casa lor de la munte din Reicholdsgrün, în Bavaria.

Sensibilitatea delicată a personalității complexe, cu multiple fațete a lui Rudolf Hess este exprimată într-o scrisoare sugestivă către mama sa trimisă din închisoarea Spandau, după sfârșitul războiului:

Parcă am văzut aievea în fața ochilor grădina din Ibrahimieh [la periferia Alexandriei, unde se afla vila Hess], cu florile și aromele ei, cu toate influențele indescriptibile și imponderabile ale aceluși loc: *hamsin* [vântul cald al deșertului], aerul proaspăt al mării încărcat cu parfum salmastru, furtunile de iarnă, când marea se umplea de crestele albe ale valurilor cât vedeai cu ochii, țipătul pescărușilor, ritmul monoton al valurilor succesive care ne încântau cu cântecul lor până adormeam. Și nopțile blânde luminate de lună, urletul neîncetat al

¹ Hess, I., 1954. *Rudolf Hess: Prisoner of Peace: the Flight to Britain and the Aftermath*. Torrance, California: Institute for Historical Review [trad. din originalul german], p. 13.

² Schwarzwäller, W., 1988. *Rudolf Hess: The Last Nazi*. Bethesda, Md.: National Press, pp. 46–47.

șacalilor din deșert care nu făcea decât să intensifice calmul. De câte ori ai stat cu noi, copiii, pe o bancă, în noaptea înstelată și strălucitoare a Egiptului, în timp ce ne vorbeai despre stelele mari, sclipitoare și ne învățai numele lor. Multe dintre aceste nume – Vega, Cassiopeia, Aldebaran – au și astăzi puterea de a evoca, ori de câte ori le aud, atât imaginea ta, cât și cea a unei seri senine de demult. Același lucru este valabil și când am parte de un apus de soare excepțional de frumos, deși nici unul nu prezintă aceeași bogăție de culori ca acelea pe care ni le-ai arătat de pe acoperișul plat al casei noastre chiar înainte de venirea grăbită a nopții australe.¹

Faptul că și-a petrecut copilăria și prima tinerețe sub dominație britanică a însemnat că Hess a avut o mare admirație pentru cultura și politica britanică încă de la o vârstă fragedă. Deși se simțea pe deplin german prin influența familiei sale și era mândru de această apartenență, punctul de referință cultural și politic britanic va rămâne întotdeauna întipărit în adâncul ființei sale.

Între 1900 și 1908 a urmat școala primară și a început gimnaziul la o școală protestantă de limbă germană din Alexandria. Tatăl său a fost însă nemulțumit de nivelul de predare și a decis să încredințeze educația fiului său unei echipe de doi meditari, dintre care unul egiptean, deși Rudolf nu a învățat mai mult de câteva cuvinte în arabă.

¹ Hess, I., 1954. *Rudolf Hess: Prisoner of Peace: the Flight to Britain and the Aftermath*. p. 132.

În 1908, la vârsta de 14 ani, a intrat într-un internat din Bad Godesberg, un cartier din apropierea orașului Bonn, unde tatăl său l-a trimis să își desăvârșească educația și unde a excelat la istorie, științe și matematică. Hess a fost un școlar rezervat și timid, pe care colegii l-au poreclit curând cu cruzime „egipteanul”, un nume care l-a rănit pentru că l-a marginalizat și l-a expulzat din germanitatea mult admirată. Faptul că familia sa era protestantă, spre deosebire de majoritatea familiilor din zonă, care erau catolice, a contribuit la această îndepărtare.¹ După această ședere în Germania, Hess nu va mai pune niciodată piciorul în Egipt, locul copilăriei, care a rămas asociat în memoria sa cu cea mai fericită perioadă a vieții, după cum se poate vedea în scrisoarea citată în paginile anterioare.

John Rawlings Rees, un psihiatru militar englez care l-a studiat îndeaproape pe Hess în timpul captivității în Marea Britanie (1941–1945), a ajuns la mai multe concluzii cu privire la efectele mintale și emoționale ale adaptării dure la viața în Germania asupra băiatului smuls din Alexandria: eticheta de străin impusă de colegi l-a determinat să îmbrățișeze, în compensație, un naționalism și un patriotism extreme, fără îndoială alimentate anterior de mentalitatea tatălui;² datorită mediului familial contrastant, cu un tată excesiv de strict

¹ Servent, P., 2021. *Rudolf Hess: El último enigma del Tercer Reich*.

² Schwarzwäller, W. 1988. *Rudolf Hess: The Last Nazi*. Bethesda, Md.: National Press, p. 51.

și o mamă foarte indulgentă, fiul a dezvoltat un autoerotism, suferind de impulsul de a se masturba constant în timpul adolescenței, cu sentimentele intense de vinovăție aferente;¹ a putut dezvolta, de asemenea, o homosexualitate latentă, fără a fi conștient de aceasta.² Într-un raport prezentat în vara lui 1941, Rees concluzionează că Hess suferea din tinerețe de nesiguranță și sugera (din ceea ce citise despre el) posibilitatea ca acesta să fie un psihopat cu tendințe schizofrenice; el l-a diagnosticat ca fiind foarte impresionabil și reacționând isteric la situațiile tensionate.³

Cel mai pozitiv aspect pentru Hess în primele sale zile la școala germană a fost descoperirea muzicii clasice, în special a lui Beethoven. De atunci, el nu avea să mai renunțe niciodată la pasiunea intensă pentru muzică.⁴

Planul familiei era ca Rudolf, în calitate de întâi născut, să preia conducerea Hess & Co., la fel ca tatăl său, și astfel, în 1911, a intrat la Colegiul Comercial din Neuchâtel, Elveția, unde a studiat un an, înainte de a intra în ucenicie la o societate comercială din Hamburg.⁵

¹ *Ibidem*, p. 53.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, p. 265.

⁴ Servent, P., 2021. *Rudolf Hess: El último enigma del Tercer Reich*.

⁵ Nesbit, R.C. și Van Acker, Georges, 2007 (1999). *The Flight of Rudolf Hess*.